

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
لَمْ يَتَّخِذْ لِنَفْسِهِ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

اللَّهُ أَحْسَنُ

مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِمَّنْ ذَكَرَ الَّذِي
لَنْ نَجْعَلَ لَهُ أَجْرًا إِلَّا الَّذِي ظَنَرْنَا بِرَحْمَةِ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ضيافت خلیل

حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت
معاونت فرهنگی
مدیریت برنامه و محصولات فرهنگی

ضيافت خلیل | شماره سوم | سال دوم | صفر ۱۴۴۳ هـ ق | شهریور ۱۴۰۰ هـ ش
مدیریت برنامه و محصولات فرهنگی | حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خَلَقَكُمْ مِنْ لَدُنْهِ وَيَرْجِعُكُمْ إِلَيْهِ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ
وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَائِمًا وَقَائِمًا وَاقْبِرْ
وَقَائِمًا وَاقْبِرْ

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
لَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
لَمْ يَتَّخِذْ لِنَفْسِهِ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
لَمْ يَتَّخِذْ لِنَفْسِهِ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
فَلْيَعْبُدُوهُ رَبَّ الْمَالِكِ الْأَطْمَعِ

مُحَمَّدٌ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
مُحَمَّدٌ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

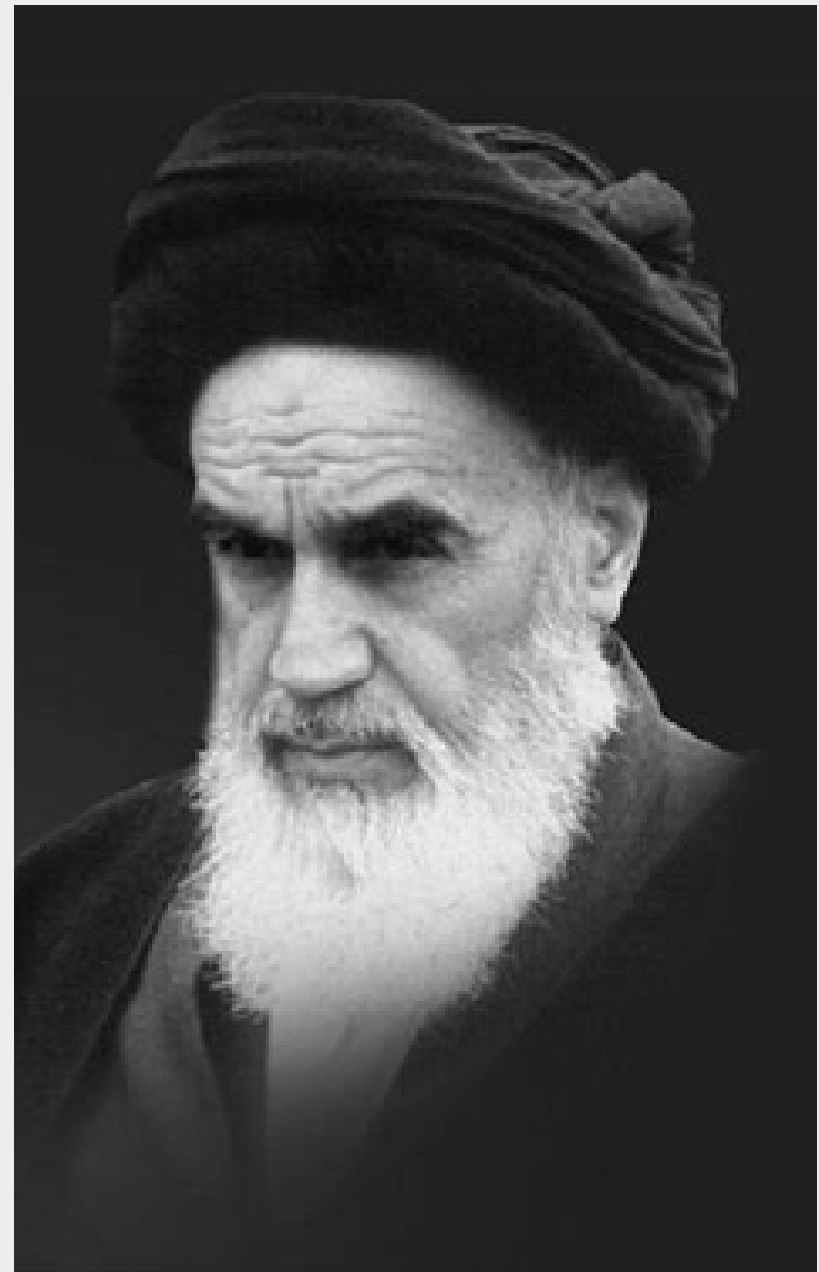
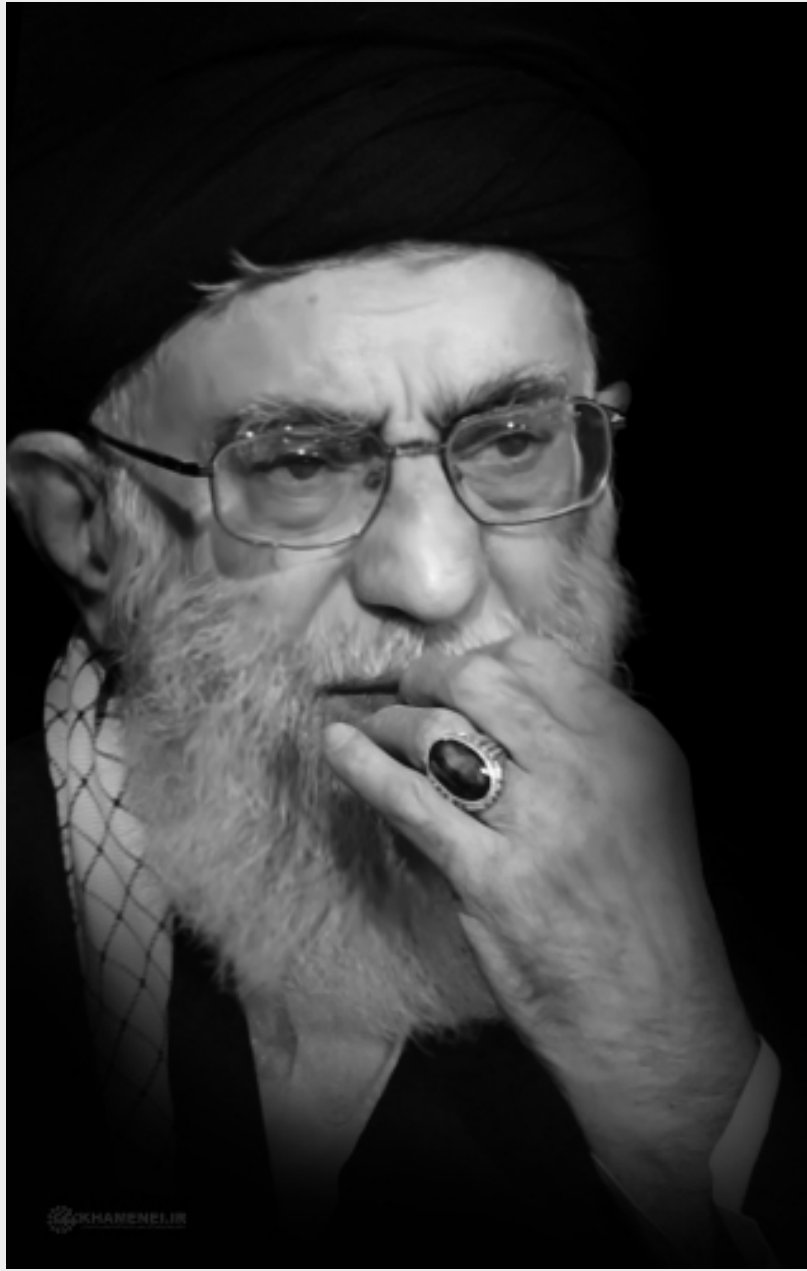
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اللَّهُ أَحْسَنُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اللَّهُ أَحْسَنُ

فَلِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمَاوَاتِ
وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ الْمَبِينِ

وَلِلَّهِ الْكِبَرُ يَا فِي السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

امسال نیز امت اسلامی از نعمت عظیم حج محروم ماندند و دل‌های مشتاق، با آه و افسوس، ضیافت در خانه محترمی را که خدای حکیم و رحیم برای مردم بنا نهاده است، از دست دادند. این دوّمین سال است که موسم شادمانی و بهجت معنوی حج، به موسم فراق و حسرت تبدیل می‌شود و بلای بیماری همه‌گیر، و شاید نیز بلای سیاست‌های حاکم بر حرم شریف، چشم مشتاق مؤمنان را از مشاهده نماد وحدت و عظمت و معنویت امت اسلامی محروم می‌سازد و این قله‌ی پُرشکوه و سرافراز را با ابر و غبار می‌پوشاند. این امتحانی همچون دیگر امتحان‌های گذرای تاریخ امت اسلامی است که می‌تواند فردایی تابناک در پی داشته باشد؛ مهم آن است که حج در شاکله‌ی حقیقی‌اش، در دل و جان آحاد مسلمانان زنده بماند و اکنون که کالبد مناسکی آن موقتاً حضور ندارد، پیام متعالی آن کمرنگ نشود.

پیام به مناسبت فرارسیدن ایام حج، ۲۸ تیر ۱۴۰۰

مراتب معنوی حج، که سرمایه حیات جاودانه است و انسان را به افق توحید و تنزیه نزدیک می‌نماید، حاصل نخواهد شد مگر آنکه دستورات عبادی حج به طور صحیح و شایسته و مو به مو عمل شود... و بُعد سیاسی و اجتماعی آن حاصل نمی‌گردد، مگر آنکه بُعد معنوی و الهی آن جامعه عمل پوشد، و لبیک‌های شما جواب دعوت حق تعالی باشد و خود را محرم برای وصول به آستانه محضر حق تعالی نمایید، و لبیک‌گویان برای حق نفی شریک به همه مراتب کنید و از «خود»، که منشأ بزرگ شرک است به سوی او- جل و علا- هجرت نمایید... اگر جهات معنوی به فراموشی سپرده شود، گمان نکنید که بتوان از چنگال شیطان نفس‌رهایی یابید. و تا در بند خویشتن خویش و هواهای نفسانی خود باشید، نمی‌توانید جهاد فی سبیل الله و دفاع از حریم الله نمایید.

پیام به مسلمانان جهان و حجاج در آستانه عید قربان، ۴ شهریور ۱۳۶۳

فهرست

- ۴..... خیر دنیا و آخرت (شرحی بر آیات ربنا)
- ۵..... حج و جمهوری اسلامی ایران، بخش سوم
- ۶..... سلسله مباحث توسل، بخش اول، تعریف شرک
- ۷..... آشنایی با مسجد الأجابة یا مسجد مباحله
- ۸..... جوانمردان همیشه بوده‌اند و باشند (از سفرنامه ناصر خسرو)
- ۹..... حج‌گزاری در کشور بحرین
- ۱۰..... معرفی کتاب
- ۱۱..... هر روز سلامت کنم ای عشق از اینجا (شعر)
- ۱۱..... حدیثی از امام زین العابدین علیه السلام

چهل جلد

خیر دنیا و آخرت

خداوند در دو آیه پی در پی مردم را به دو گروه تقسیم می‌کند: «... فَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ» * «وَمِنْهُمْ مَّن يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ»

گروه اول: کسانی هستند که جز دنیا چیز دیگری نمی‌خواهند و به همین جهت در آخرت بهره‌ای ندارند.

گروه دوم: از خداوند «حسنة» می‌طلبند.

برخی مفسران گفته‌اند که مراد از «حسنة» در این آیه، رضایت و خشنودی خداوند است؛ یعنی خواسته گروه دوم، خشنودی خداوند برایشان مهم است، نه آنچه که آن‌ها و خواسته‌های

نفسانی‌شان را راضی کند. در روایات، برخی از مصادیق «حسنة» بیان شده است. به عنوان مثال از امام صادق (علیه السلام) روایت شده: «... أَنَّهَا السَّعَةُ فِي الرِّزْقِ وَالْمَعِيشِ وَحُسْنُ الْخَلْقِ فِي الدُّنْيَا وَرِضَاؤُنَا لِلَّهِ وَالْجَنَّةُ فِي الْآخِرَةِ»؛ (مراد از حسنة) خشنودی خدا و بهشت در آخرت و روزی فراوان و خوش خلقی در دنیا است.^۱

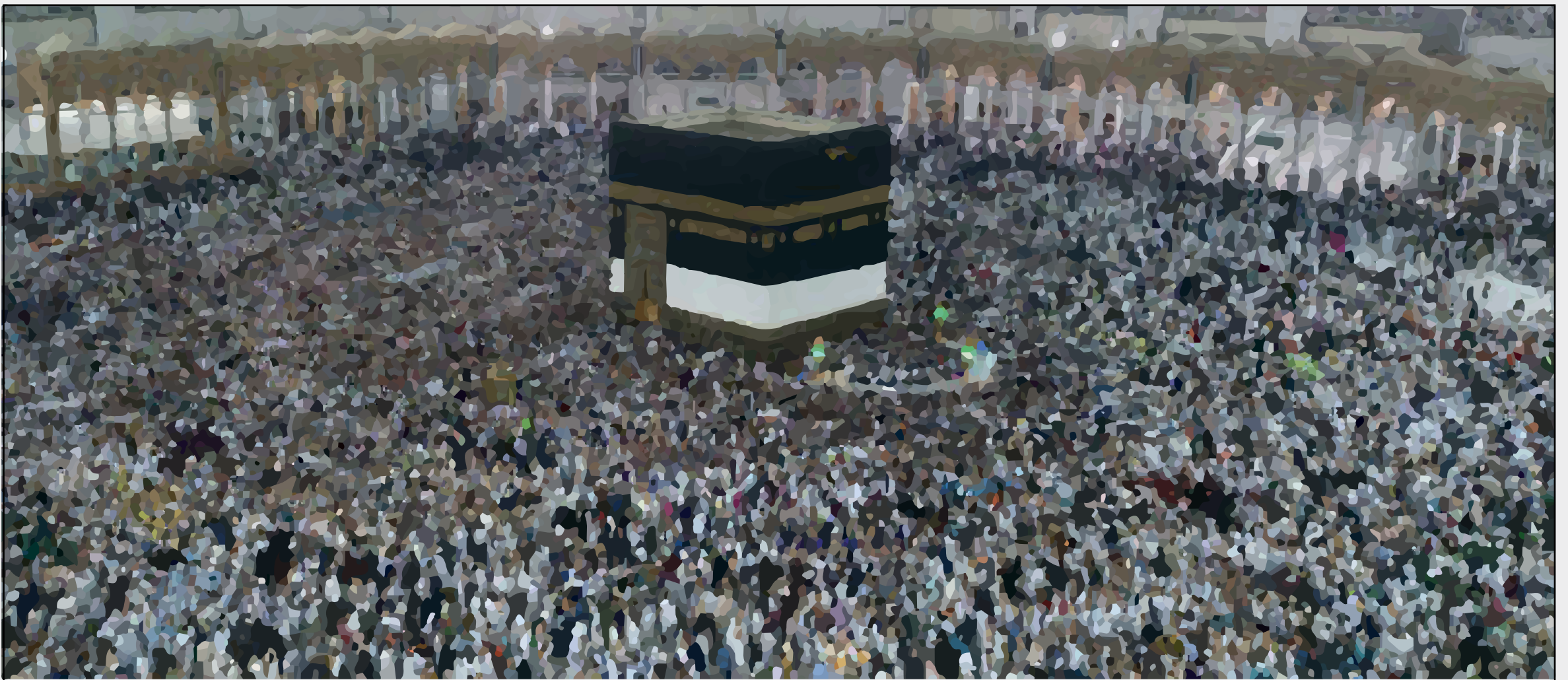
گروهی از مفسران نیز حسنة را به معنی علم و عبادت در دنیا و بهشت در آخرت، یا مال در دنیا و بهشت در آخرت، یا همسر خوب و صالح در دنیا و بهشت در آخرت دانسته‌اند. در حدیثی نیز از پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) به این مضمون اشاره شده: «مَنْ أَوْقَى قَلْبًا شَاكِرًا وَ لِسَانًا ذَاكِرًا وَ زَوْجَةً مُؤْمِنَةً تُعِينُهُ عَلَىٰ أَمْرٍ دُنْيَا وَ آخِرَةٍ فَقَدْ أَوْقَى فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَ قِيَّ عَذَابَ النَّارِ»؛ کسی که خدا به او قلبی شاکر، زبانی مشغول به ذکر حق و همسری با ایمان که او را در امور دنیا و آخرت یاری کند ببخشد، نیکی دنیا و آخرت را به او داده و از عذاب آتش باز داشته شده.^۲

بدیهی است «حسنة» به معنی هرگونه خیر و خوبی است و مفهومی وسیع و گسترده دارد که تمام مواهب مادی و معنوی را شامل می‌شود، بنابراین آنچه در روایات فوق یا کلمات مفسران آمده است بیان مصداق‌های روشن آن می‌باشد و مفهوم آیه را محدود نمی‌کند.

برخی تصور کرده‌اند از آنجا که

«حسنة» در آیه به صورت مفرد و نکره است، هرگونه نیکی را شامل نمی‌شود،^۳ اما حقیقت آن است که گاهی امکان دارد که مفرد نکره نیز معنی جنس می‌بخشد. «حسنة» در آیه مورد بحث ظاهراً از این قبیل است. هم‌چنان که به گفته بعضی از مفسران، افراد با ایمان اصل حسنة را از خدا می‌خواهند بدون اینکه نوعی از آن را انتخاب کنند و همه را واگذار به مشیت و اراده و انعام الهی می‌نمایند.^۴

۱. تفسیر المیزان، ج ۲ ص ۸۳ و ۸۷ و مجمع البیان، جلد ۱ صفحه ۲۹۷.
۲. مجمع البیان جلد ۱، صفحه ۲۹۸. فقه القرآن: ۲۹۹/۱، باب فی ذکر ایام التشریق یکون فیها...
۳. تفسیر کبیر، جلد ۵ صفحه ۱۸۹.
۴. تفسیر فی ظلال القرآن، جلد ۱ صفحه ۲۹۰.

تفسیر و شواهد قرآنی مسئله حج در اندیشه مقام معظم رهبری حَفْظَةُ اللَّهِ

حج و جمهوری اسلامی ایران، بخش سوم

خواست دشمن

ما افتخار می‌کنیم که به خاطر گوهر عزیز یکدانه‌ای که با خود داشتیم، یعنی ایمان به خدا و عمل به اسلام، سال‌ها مورد خشم جنون‌آمیز و انتقام سبعانه قدرت‌های جهانی قرار گرفته و سپر بلا شدیم. آری، «مَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ»^۱ و

علاج همگانی دردهای دنیوی

من اعتقاد راسخ دارم، یکی از مهم‌ترین عواملی که موجب شد این انقلاب پیروز بشود و بایستد و مقاومت کند و سختی‌ها را پشت سر بگذارد و دشمن را ناکام سازد، این بود که محور این انقلاب، یعنی آن مرد الهی، آن انسان مؤمن و تقی زکی واقعی، با خدا در ارتباط روزافزون بود. چنین نبود که از روز اول انقلاب تا روز رحلت، امام در ارتباط با خدا یک‌طور مشی کرده باشد. خیر، او هر روز در هر برهه‌ای از برهه‌های حیات، از برهه قبل بهتر بود، با کیفیت‌تر بود، و در آن، به خدا نزدیک‌تر بود. این را انسان به خوبی

احساس می‌کرد، و اینها واقعیت‌هایی است. چرا می‌بینیم در گوشه و کنار دنیا، این همه سرمایه‌گذاری‌های مردمی، گاهی به هدر می‌رود، و حضور قوی مردمی نتیجه مطلوب نمی‌دهد، چرا می‌بینیم در مقابل نهیب قدرت‌های بزرگ، گروه‌ها و افراد، دل و زهره ایستادن پیدا نمی‌کنند. چرا می‌بینیم هیبت مستکبرین، جای هیبت خدا را در دل‌ها می‌گیرد. چرا به جای اینکه از خدا بترسند، از دشمنان خدا می‌ترسند و عقب می‌نشینند و مغلوب می‌شوند و سرمایه‌گذاری‌ها را بر باد می‌دهند و خون‌ها ضایع می‌شود، برای اینکه معنویت کم است. آن‌جا که معنویت هست، ارتباط با خدا هست، اتصال هست، نسبت به فضل الهی باور هست، در مقابل خدا تسلیم هست، در پیشگاه پروردگار خضوع و تضرع هست، در آنجا دیگر ضعف و ترسی وجود ندارد. «الْإِنِّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ»^۲ تأسفی

هم وجود ندارد. وقتی ما برای خدا کار کنیم، اگر به حسب ظاهر پیشرفت کردیم، خشنودیم. اگر پیشرفت هم نکردیم، باز هم خشنودیم. چون برای خدا کار کرده‌ایم. چون وظیفه‌مان را انجام داده‌ایم. چون ادای تکلیف کرده‌ایم. دیدید امام بزرگوار در تمام این مدت و در قضایای مختلف، هرگز متأسف نبود، هرگز ناامید نبود، و هرگز احساس پشیمانی نداشت، چون تکلیف برایش روشن بود و آن را فهمیده بود و برطبق آن عمل کرده بود. هر کس طبق تکلیف عمل کند، خوشحال و سرافراز است، بدون تأسف و اندوه است. ما باید خودمان را علاج کنیم. باید متحول بشویم. باید به سمت حیات معنوی اولیای خدا حرکت کنیم. این، علاج همه دردها در دنیا و برای همه است.^۴

کعبه، مرکز معنوی جهان اسلام

«وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَ إِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ»^۵ روزی که منادی بزرگ توحید

۱. بروج/۸.
۲. پیام به حجج بیت الله الحرام: ۱۳۶۸/۴/۱۴.
۳. یونس/۶۲.
۴. در دیدار اعضای برگزارکننده کنگره حج: ۱۳۷۷/۲/۱۶.
۵. بقره/۱۲۷.
۶. پیام به حجج بیت الله الحرام: ۱۳۷۸/۱۲/۲۳.

سلسله مباحث توسل، بخش اول

یکی از مفاهیمی که در حوزه معرفت دینی با آن آشنا هستیم «توسل» است.

در مورد توسل، ابهامات و سوالاتی مطرح می‌شود:

۱. با توجه به اینکه خداوند متعال قادر و حکیم است و خلق هستی به قدرت اوست، آیا درخواست کردن از دیگران کار درستی است؟
 ۲. با توجه به اینکه خدا در قرآن می‌فرماید «ایاک نستعین»، کمک گرفتن از دیگران چه حکمی دارد؟
 ۳. آیا درخواست کمک، نوعی شرک ورزیدن به خداست؟
- دانستن پاسخ این سوالات به یقین در رفتار دینی و معرفتی انسان تأثیر می‌گذارد و خیر و شر ابدی او را رقم می‌زند.
- مرکز اشکال این است که می‌گویند: «توسل = شرک به خدا». پس بررسی مفهوم «شرک» ضروری است:

تعریف شرک

اختیاری معبود در همه امور، سرچشمه می‌گیرد و تا چنین اعتقادی نسبت به معبود، در موجودی ظاهر نباشد خضوع و کرنش و یا تعظیم و تکریمش برای او، عبادت و پرستش شمرده نخواهد شد، چرا که قرآن، وقتی دستور می‌دهد خدا را عبادت کنید، فوراً استدلال می‌کند که جز او الهی نیست، چنان‌که می‌فرماید: «يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ»؛ ای قوم من، خدا را پرستید برای شما خدایی جز او نیست». از این رو اعمال را به دو دسته عبادی و غیرعبادی تقسیم کرده‌اند.

تعریف توسل:

«توسل» در لغت از ریشه وسل است، وسیله چیزی است که انسان با آن چیز به دیگری نزدیک می‌شود. وقتی گفته می‌شود توسل کردم یعنی وسیله قرار دادم به سوی پروردگارم یعنی انجام دادم عملی را که به وسیله آن به خداوند نزدیک شوم و دعایم مستجاب شود.

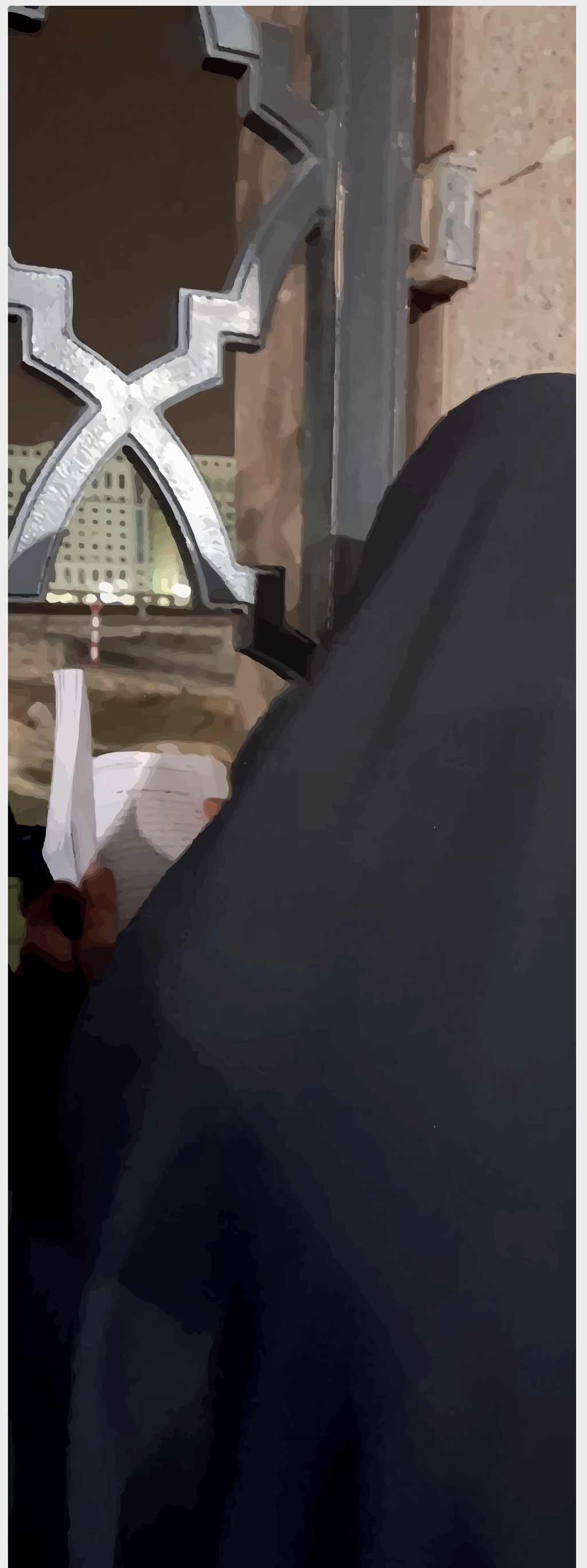
ادامه دارد ...

علامه طباطبائی در میزان در تعریف شرک می‌گوید: «شُرک یعنی عظمتی که مخصوص ذات خداست را برای غیر خدا قائل شویم». شرک در عبادات یعنی به کسی یا چیزی در کنار عبادت خداوند توجه شود و یا برخی اعمال مانند: ذبح، نذر، ترس، امید و محبت برای رضایت و خشنودی دیگران انجام شود. مفهوم شرک ارتباط مستقیم با مفهوم عبادت دارد و در واقع روپیش و پیدایش مفهوم شرک از مفهوم عبادت است. پس بررسی آن لازم است.

تعریف عبادت:

عبادت از ریشه «عَبَدَ» و به معنای پرستش و اطاعت خاشعانه و نهایت خضوع است. شهید مرتضی مطهری در تعریف عبادت می‌گوید: پرستش حالتی است که در آن انسان از درون خود توجه می‌کند به آن حقیقتی که او را آفریده است و خودش را در قبضه قدرت او می‌بیند، به طوری که نیازمند و محتاج اوست. در واقع سیری است که انسان از خلق به سوی خالق می‌کند.

عبادت از اعتقاد به «الوهیت» و صاحب

۱. میزان، ج ۶، ص ۳۰۶.

۲. پاسدار اسلام، شهریور ۱۳۷۶، شماره ۱۸۹، ص ۸، عبادت و پرستش، نیاز ثابت انسان.

۳. سوره هود (۱۱)، آیه ۵۰.

۴. سوره اعراف (۷)، آیه ۵۹.

۵. اعمال عبادی آن است که قصد قربت (برای خدا انجام دادن) در او شرط باشد و بدون آن واقع نگردد، به همین جهت است که اگر عملی ظاهرش عبادت است بدون قصد قربت انجام شود صحیح نیست، چنانچه برای غیر خدا باشد نه تنها عبادت نیست بلکه بت پرستی است، و اگر بعضی برای خدا و بعضی برای غیر خدا باشد شرک است. (شرک خفی). اگر عملی خالص به خاطر خدا انجام دهد عبادت است، چنانچه در سوره حمد به این معنا توجه شده است: ایاک نعبد و ایاک نستعین، خدایا فقط تو را می‌پرستم و فقط از تو کمک می‌جویم و بدین جهت مفسران فرموده‌اند: توحید در عبادت همین است که هیچ‌کس و هیچ چیز غیر از خدا را شایسته پرستش ندانیم و فقط به فرمان او گردن بنهیم.

۶. راغب اصفهانی، حسین بن محمد؛ مفردات فی تریب القرآن، دمشق بیروت، ناشر دارالعلم الدار الشامیه، ۱۴۱۲ق، اول، ص ۸۷۱.

آشنایی با مسجد الأجابة یا مسجد مباهله

۳. چون قبیله بنی معاویه در این محل سکونت داشتند، در بازسازی جدید، آن را «مسجد بنی معاویه» نام نهاده‌اند.
۴. این مسجد در فاصله سیصد تا چهارصد متری شمال شرقی بقیع و پانصد و پنجاه متری مسجد النبی ﷺ در کنار شارع ستین- شارع ملک فیصل قرار دارد.^۱
۵. این مسجد در قرن نهم سقف نداشته و از شرق به غرب ۱۲ متر و از شمال به جنوب حدود ۱۰ متر بوده است.

شد هر ساله مبلغی به عنوان مالیات به حکومت اسلامی پردازند و در قبال آن تحت سرپرستی حکومت اسلامی زندگی کنند.^۲
چند نکته در مورد مسجد الاجابه
۱. آیه ۶۱ سوره آل عمران به اتفاق نظر همه مفسران درباره این واقعه نازل شده است:

فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَابْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ

هر گاه بعد از علم و دانشی که (در باره مسیح) به تو رسیده، (باز) کسانی با تو به محاجه و ستیز برخیزند، به آنها بگو: «بیایید ما فرزندان خود را دعوت کنیم، شما هم فرزندان خود را؛ ما زنان خویش را دعوت نماییم، شما هم زنان خود را؛ ما از نفوس خود دعوت کنیم، شما هم از نفوس خود؛ آن گاه مباهله کنیم؛ و لعنت خدا را بر دروغگویان قرار دهیم.

۲. داستان مباهله در روز بیست و چهارم یا بیست و پنجم ذیحجه سال دهم هجرت رخ داده است.

بنده خداست. طرفین حاضر نبودند نظر دیگری را بپذیرند، فرشته وحی نازل شد و از پیامبر ﷺ خواست آنان را به مباهله دعوت نماید. بنابراین شد که در موعد معینی، در خارج شهر (در محدوده فعلی مسجد مباهله) به مباهله^۳ بروند.

سران نجران از قبل گفته بودند. اگر دیدید پیامبر با ساز و برگ نظامی به میدان آمد، بدانید وی به نبوت خود اعتماد ندارد، ولی اگر بدون تشریفات آمد، بدانید پیامبر واقعی است، در این صورت با او وارد مباهله نشوید. مسیحیان ناگهان دیدند که پیامبر ﷺ همراه حضرت علی ﷺ و فاطمه ﷺ در حالی که حسین را در آغوش و دست حسن را در دست داشت، گام به میدان مباهله نهاد و به همراهان فرمود: هرگاه من دعا کردم شما آمین بگویید

در آن هنگام اسقف نجران گفت: من چهره‌هایی را می‌بینم که هرگاه دست به دعا بردارند تا بزرگترین کوه‌ها از جای کنده شود، بی‌درنگ کنده می‌شود، اگر ما با اینها مباهله کنیم همه نابود می‌شویم.

لذا حاضر به مباهله نشدند و قرار

این مسجد در شهر مدینه واقع است. روایت شده است که رسول اکرم ﷺ روزی به مسجد قبیله «بنی معاویه» وارد شدند، و پس از اقامه نماز به دعا پرداختند، دعای آن حضرت بسیار طولانی شد.

پس از پایان دعا، در پاسخ سؤال در مورد طولانی شدن دعا فرمودند: از خداوند سه چیز خواستم که دو خواسته را به من عطا فرمود و یکی را منع کرد.^۴ این مسجد به سبب اجابت خواسته رسول خدا ﷺ به «الاجابه» معروف گردید.^۵

علت نامگذاری مسجد مباهله
نجران نقطه مرزی حجاز و یمن، سرزمینی مسیحی نشین بود. رسول خدا ﷺ مسیحیان آن جا را به اسلام فرا خواند.

آن‌ها مشورت کردند و قرار شد گروهی از سران نجران به مدینه رفته، دلائل نبوت پیامبر ﷺ را بررسی کنند. هیأت نمایندگی که در رأس آن، سه تن از بزرگان آنها بودند خدمت پیامبر ﷺ رسیدند و درباره حضرت عیسی ﷺ گفتگو کردند. آنها عیسی ﷺ را پسر خدا می‌دانسته ولی پیامبر ﷺ فرمود: او

۱- المساجد الاثریه فی المدینه النبویه، ص ۳۳

۲- آن دو چیز که اجابت کرد این بود که خواستم که خدا امت مرا به دو چیز نابود نکند: ۱- گرسنگی ۲- غرق شدن و خداوند مستجاب نمود.

۳- تاریخ و آثار اسلامی مکه و مدینه، به نقل از احمد بن حنبل، المسند، ص ۲۷۹

۴- «فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَابْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ» سوره آل عمران، آیه ۱۶

هرگاه بعد از علم و دانشی که (درباره مسیح) به تو رسیده (باز) کسانی با تو به محاجه و ستیز برخیزند، به آنها بگو: بیایید ما فرزندان خود را دعوت کنیم، شما هم فرزندان خود را؛ ما زنان خویش را دعوت می‌نماییم، شما هم زنان خود را؛ ما از نفوس خود را دعوت می‌کنیم، شما هم از نفوس خود را؛ آنگاه مباهله کنیم و لعنت خدا را بر

دروغگویان قرار دهیم!

هرگاه بعد از علم و دانش

۵- سرزمین یادها و نشانهها، ص ۱۴۹

۶- آثار تاریخی مکه و مدینه، ص ۲۸۱

جوانمردان همیشه بوده‌اند و باشند

از سفرنامه ناصر خسرو قبادیانی مروزی

امیرالمؤمنین علی ابن ابی طالب، صلوات الله علیه، فرموده است: «المومن لا یكون مُحْتَشِمًا وَلَا مُغْتَنِمًا.»^۳ و این فصل بدان نوشتن تا خوانندگان بدانند که مردم را بر مردم اعتماد است، و گرم هر جای باشد، و جوانمردان همیشه بوده‌اند و باشند.

بستیدمی. غرض، من از آن مرد صد من آرد بستدم - و آن مقدار را آنجا عزتی تمام است - و خطی بدان مقدار به وی دادم و او آن کاغذ که من نوشته بودم به اسوان فرستاد؛ و پیش از آنکه من از شهر عیذاب بروم، جواب آن محمد فلیج باز رسید که: «آنچه مقدار باشد، هر چند که او خواهد و از آن من موجود باشد بدو ده و اگر از آن خویش بدهی عوض با تو دهم که

خرج کرده شد، از ضرورت آن کاغذ را بدان شخص دادم، او مردمی کرد و گفت: «والله او را پیش من چیز بسیار است، چه می‌خواهی تا به تو دهم؟ تو به من خط ده.» من تعجب کردم از نیک‌مردی آن محمد فلیج که بی‌سابقه با من آن همه نیکویی کرد و اگر مردی بی‌باک بودمی و رواداشتمی، مبلغی مال از آن شخص، به واسطه آن کاغذ

در وقتی که من به شهر اسوان^۱ بودم دوستی داشتم که نام او ذکر کرده‌ام در مقدمه، او را ابو عبدالله محمد بن فلیج می‌گفتند، چون از آنجا به عیذاب^۲ می‌آمدم نامه نوشته بود، به دوستی، با و کیلی که او را به شهر عیذاب بود که آنچه ناصر خواهد به وی دهد و خطی بستاند تا وی را محسوب باشد. من چون سه ماه در این شهر عیذاب بماندم و آنچه داشتم

۱ شهری بر ساحل رود نیل

۲ شهرک و بندرگاهی در ساحل دریای سرخ (قلمز) از کشور سودان. این شهر یا یکی از دو بندر سواکن یا پرت سودان خالیه انطباق است.

۳ مؤمن هیچ‌ه با جاه و جلال زندگی کننده و غنیمت‌گیرنده نیست.

تصویر برگرفته از سفرنامه ناصر خسرو، انتشارات علمی فرهنگی

حج‌گزاری در کشور بحرین

موسم حج در بحرین ایستگاهی است برای پاکیزگی نفس و استحکام حلقه وصل بین بندگان و پروردگار. لذا فریضه حج در نظر بحرینی‌ها صرفاً مراسمی جهت سفرو ادای مناسک نیست، بلکه یک سیر روحی واقعی است. از این روست که زائران خانه خدا مدت‌ها قبل از آغاز موسم، نه تنها از طریق سخنرانی‌های فقهی، بیان احکام و مسائل اجرایی حج، بلکه به واسطه برنامه‌های فرهنگی و اخلاقی آماده می‌شوند؛ برنامه‌هایی که روح انسان را مخاطب خود قرار می‌دهد و غبار غفلت و هوای نفس را از آن می‌زداید. بدین منظور، مؤسسات دینی و کاروان‌های حج برای آماده‌سازی روحی، فرهنگی و فقهی زائران تلاش‌هایی فراوان می‌نمایند تا زائر خانه خدا مهاجری واقعی به سوی معبود خود باشد. کاروان‌ها نیز مجوزهای لازم را

از کمیته عالی امور حج و عمره دریافت می‌کنند. این کمیته مجوزهای حدوداً ۵۶ کاروان شیعه و سنی را صادر می‌کند و اسامی این کاروان‌ها را اعلام می‌نماید تا متقاضیان شرکت در مراسم حج نسبت به ثبت‌نام در این کاروان‌های دارای مجوز اقدام کنند. پس از آن کاروان‌ها نیز در سامانه الکترونیکی عربستان که مخصوص این امر است اقدام به ثبت‌نام حجاج می‌نمایند. از این رو، هر فردی که لباس احرام برتن نماید، ولی مجوز لازم را از این سامانه دریافت نکرده باشد، در طول ایام موسم حق ورود به خاک عربستان و مشاعر متبرکه را ندارد. سفر حج نیز از طریق خشکی و پل ملک فهد صورت می‌گیرد یا از طریق هوایی. هزینه‌های حج نیز در سال‌های اخیر به صورت چشم‌گیری افزایش یافته است. به طوری که میانگین آن از ۱۷۰۰ دینار برای کاروان‌های

درجه دو (مانند المجتبی، المرتضی و المرتجی) تا ۱۹۵۰ دینار برای کاروان‌های درجه ۱ (مانند کاظم و الموالی و الستری) در نوسان می‌باشد. گفتنی است که این مبالغ در مقایسه با سطح معیشت شهروندان بحرینی هزینه‌هایی گزاف به شمار می‌آید. این افزایش قیمت‌ها به دلیل کاهش تعداد حاجیان شرکت‌کننده در مراسم حج می‌باشد، چراکه سابقاً هر کاروان حداقل ۱۵۰ زائر را در خود داشت که این تعداد تا ۳۰۰ نفر هم می‌رسید. این در حالی است که اکنون هر کاروان متوسط تنها ۷۰ زائر و کاروان‌های بزرگ ۱۰۰ تا ۱۲۰ زائر را در خود جای می‌دهد. این کاهش پس از اجرای قانون "کوتا" یا همان سهمیه‌بندی زائران کشور بحرین از سوی مسئولان سعودی صورت پذیرفت که طی آن تعداد کلی حجاج شرکت‌کننده بحرین در مراسم حج به ۴۶۲۵ زائر رسید.

به منظور رعایت دستورالعمل‌ها و قوانین مربوط به مراسم حج از یک سو و داشتن شرایط لازم محل اسکان به لحاظ بهداشت، کیفیت و عملکرد، و سایر شیوه‌نامه‌های بهداشتی و سایر مسائل از سویی دیگر، این کاروان‌ها از سوی کمیته‌های تخصصی مورد بازرسی قرار می‌گیرند.

گفتنی است که بیشتر حجاج بحرینی در منطقه عزیزیه شهر مکه اقامت می‌نمایند، لذا کاروان‌ها بایستی اتوبوس‌های مخصوص را برای انتقال مستمر زائران از محل اقامت به حرم و برعکس فراهم نمایند. در زمینه تعداد دفعات انجام مناسک حج نیز هیچ محدودیتی برای شهروندان بحرینی وجود ندارد و کسانی که تمکن مالی لازم را دارند می‌توانند هر ساله در این مراسم شرکت نمایند. همچنین فریضه حج تمامی رده‌های سنی از جوانان تا کهن‌سالان را شامل می‌شود. کاروان‌ها علاوه بر راهنمایی‌های لازم و کمک‌های پزشکی، موظف به فراهم نمودن تمامی نیازمندی‌های زائران اعم از اسکان، وسایل نقلیه، خوراک و قربانی می‌باشند. به طوری که هر کاروان تعدادی از کارگزاران حج و روحانیان را همراه خود دارند تا در طول سفر، مسائل مربوط به حج اعم از تلقین نیت و پاسخ به تمامی سؤالات شرعی و مشکلات سفر را عهده‌دار شوند. در طول سفر حج نیز برنامه‌های فرهنگی، سخنرانی‌های مذهبی و اخلاقی و مجالس عزاداری و ذکر مناقب اهل بیت علیهم‌السلام برگزار می‌گردد. همچنین در هر کاروان تعدادی از افراد مددکار و پرستاران متخصص وجود دارند که نیازمندی‌های پزشکی لازم را برای حاجیان فراهم می‌نمایند. بنابراین، زائران خانه خدا هیچ دغدغه‌ای جز انقطاع تام از این دنیا و توجه دادن قلب خود به سوی معبود محبوب و عشق ابدی نخواهند داشت.

معرفی کتاب

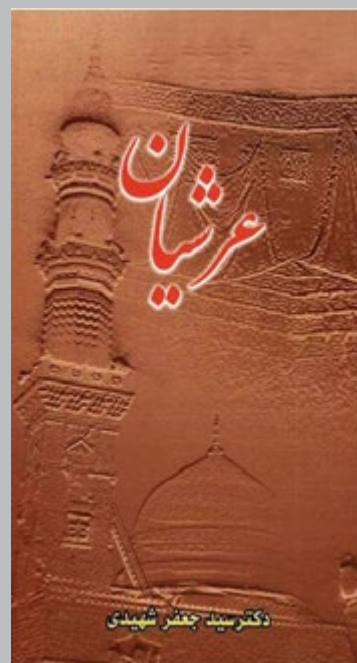

پاسخ‌های روشنگرانه

در نقد کتاب «سؤال‌هایی که باعث هدایت جوانان شد»

محمدعلی حسین زاده

این کتاب نقدی است بر کتاب «أسئلة قادت شباب الشيعة إلى الحق؛ سؤال‌هایی که باعث هدایت جوانان شد» تألیف سلیمان خراشی، وهابیان تندرو سعودی. در کتاب یادشده، ۱۸۶ شبهه و پرسش را در زمینه‌های گوناگون بدون رعایت امانت و با طرح مطالب واقعی و غیرواقعی، با روش‌های شیطنت‌آمیز و گاه آمیخته با تحقیر و تمسخر و دروغ طرح شده است که نگارنده کتاب «پاسخ‌های روشنگرانه» با قلمی ساده و با استفاده از منابع اهل سنت پاسخ این‌گونه سؤال‌ها را داده و به نقد آن پرداخته است. کتاب «پاسخ‌های روشنگرانه» به همت مرکز تحقیقات حج و توسط نشر مشعر در قطع وزیری و در ۳۵۶ صفحه منتشر شده است.

عرشیان

مرحوم دکتر سید جعفر شهیدی

این کتاب به قلم مورخ و ادیبی گرانقدر، مطالبی را به صورت بسیار مختصر درباره استطاعت، عربستان سعودی، وهابیت و نیز تاریخ و اماکن مکه معظمه و مدینه منوره ارائه کرده است. به قول خود مرحوم شهیدی:

«آنچه در این مختصر فراهم آمده، حداقل معلوماتی است که هر زیارت کننده خانه خدا باید دارا باشد، بلکه هر مسلمان مستطیع یا غیر مستطیع باید آن را بداند.»

کتاب «عرشیان» به همت مرکز تحقیقات حج در ۱۲۰ صفحه و در قطع پالتویی توسط نشر مشعر منتشر گردیده است.

حج در آینه اخلاق و عرفان

مجموعه مقالات اخلاقی-عرفانی فصلنامه میقات حج

پژوهشکده حج و زیارت

بخش عظیمی از مقالاتی که در فصلنامه میقات حج، طی سالیان متمادی، به نگارش درآمده، مباحث تفصیلی آداب، اخلاق، اسرار و عرفان حج است که به رازورمزهای این عبادت بزرگ می‌پردازد. کتاب حج در آینه اخلاق و عرفان، در دو مجلد شامل ۶۲ عنوان از آن مقالات است که در یک مجموعه به منظور جهت‌دهی به پژوهش‌های جدید و نیز بهره‌مندی بهتر منتشر شده است. جلد اول شامل ۲۹ مقاله در ۶۷۲ صفحه و جلد دوم شامل ۳۳ مقاله در ۶۸۲ صفحه می‌باشد. در ابتدای هر مقاله، گزارش کوتاهی از آن ارائه شده و نیز سلسله مقالات به صورت یک مقاله واحد تنظیم شده است.

این کتاب به همت گروه اخلاق و عرفان پژوهشکده حج و زیارت توسط نشر مشعر و در قطع رقعی منتشر گردیده است.

هر روز سلامت کنم ای عشق از اینجا

وقتی که در ایرانم و دل تنگ عراقم
در دل به هوای حرمت کنج رواقم
بعد از سفر این دل شده دیوانه یک عکس
عکس حرم توست به دیوار اتاقم
تا جلوه نمودی به دلم، پرشدم از عشق
عطر حرم یار خوش آمد به مذاقم
بعد از سفر نور دلم تنگ شما شد
حالا چه کنم من که گرفتار فراقم
هر روز سلامت کنم ای عشق از اینجا
دل بسته ایرانم و دل تنگ عراقم

خانم فاطمه افشاریان

امام سجاد علیه السلام

إِبْنَ آدَمَ إِنَّكَ لَا تَزَالُ بِخَيْرٍ مَا كَانَ
لَكَ وَاعِظُ مِنْ نَفْسِكَ وَمَا كَانَتْ
الْمُحَاسَبَةُ مِنْ هَمِّكَ وَمَا كَانَ
الْخَوْفُ لَكَ شِعَارًا وَالْحَذَرُ لَكَ دِثَارًا
إِبْنَ آدَمَ إِنَّكَ مَيِّتٌ وَمَبْعُوثٌ وَمَوْقُوفٌ
بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ جَلٌّ وَعَزٌّ فَأَعِدْ لَهُ جَوَابًا

پسر آدم! همیشه در خیر و خوبی به
سر خواهی برد اگر و اعضا درونی برای
خود داشته باشی و به حسابرسی
نفس خود پردازی و ترس از خدا
را روپوش خود و پرهیز را زیرپوش
خود نمایی. پسر آدم! به راستی، تو
خواهی مرد و برانگیخته خواهی شد
و در پیشگاه خدای عز و جلّ برای
پاسخ گویی خواهی ایستاد؛ پس
خود را برای پاسخ گویی آماده ساز.

تحف العقول، ص ۲۸۰